การประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

An Application of Buddhist Principles of Administrators for Administration of Phrapariyattidhamma Schools General Education Department in Nakhon Sawan Province

พระมหาสุชิน วชิรญาโณ (เชยผลบุญ)[1]
พระมหาอุดร อุตฺตโร, (มากดี)[2]
พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ,(ธานี สุขโชโต)[3]
สุวัฒน์ แจ้งจิต)[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 123 ชุด และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบรายคู่โดยการทดสอบสมมติฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 7 รูป / คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า : การประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 2) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล 3) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

---

[1] นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
[2] ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มจร วิทยาเขตนครสวรรค์
[3] กรรมการที่ปรึกษาร่วมและอาจารย์พิเศษประจำหลักสูตร
[4] อาจารย์พิเศษ มจร วิทยาเขตนครสวรรค์

ตามหลักอธิปไตย 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7
คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธ,ผู้บริหารบริหารงาน,โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

Abstract

The objectives of the research were: 1) to study the application of Buddhist principles of administrators for administration of Phrapariyattidhamma Schools, General Education Department in Nakhon Sawan Province, 2) to compare the administrators'opinions towards the application of the Buddhist principles of the administrators for the administration of Phrapariyattidhamma Schools, General Education Department in Nakhon Sawan Province classified by personal factors and, 3) to suggest the guidelines for the application of the Buddhist principles of the administrators for the administration of Phrapariyattidhamma Schools, General Education Department in Nakhon Sawan Province. This research was Descriptive Research consisting of Survey Research and Qualitative Research. The sample of the research consisted of 123 administrators and teachers. The tools of the research were the questionnaire and In-depth Interview from 7 Key Informants. The statistics used Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation. **Results of the research** Overall, the application of the Buddhist principles of the administrators for the administration of Phrapariyattidhamma Schools, General Education Department in Nakhon Sawan Province in 4 aspects: 1) the academic administration with the *Sappurisadhamma* 7, 2) the budget administration with the Good Governance, 3) the personnel administration with the *Aparihaniyadhamma* 7, and 4) the general administration with the *Adhipateyya* 3 was at high level. When considering each aspect, it found that it was at high level.
Keyword: Application of Buddhist Principles , Administrators for Administration , Phrapariyattidhamma Schools General Education Department

1.บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบัน เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการแสวงหากลยุทธ์ในการพัฒนาประชากรในประเทศ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่าง

รวดเร็วในทุกด้าน การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การทำให้บุคคลในชาติมีคุณภาพมีศักยภาพเพื่อเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศนั้น ต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาช่วยสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ ให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ตนอาศัย แล้วนำความรู้ ความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหา รวมทั้งสร้างสรรค์ชีวิต และสังคมให้ดีขึ้น[5] การจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง โดยกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาคือกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน เมื่อผู้บริหารมีความพร้อมและมีศักยภาพในการพัฒนาก็จะสามารถเป็นผู้นำให้แก่ครูสอนในการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน“คุณธรรม”จริยธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วย“ความเพียร”จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติแห่งชาติ[6]

การจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลกระทบในทางที่ดีต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ผู้บริหารในฐานะตัวแทนของบุคลากรในโรงเรียน จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารและการดำเนินงานเพื่อเปิดโอกาสให้สังคมและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น การบริหารโรงเรียนโดยหลักพุทธศาสนานับเป็นอีกมิติหนึ่งที่มีความลุ่มลึกที่ทันสมัย และเป็นที่ยอมรับกันในสังคมว่าได้สอนคนให้เป็นคนดี ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สอนให้คนดำเนินชีวิตอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องครอบครัว การงาน การดำเนินชีวิต และความสุขทางด้านจิตใจของแต่ละบุคคล เพราะในทางพระพุทธศาสนานั้นสอนให้ทุกคนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งหากนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานจะเกิดความอ่อนนุ่มและการบริหารงานมากขึ้นและเกิดความยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ที่เหมาะสมได้[7]

หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถือได้ว่าเป็นคำสอนที่มีค่าสูงสุด ควรค่าที่มนุษย์จะเรียนรู้ และถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ดังที่ พระครูวิจิตร

---

[5]พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ทิศทางการศึกษาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550), หน้า 3.

[6]สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,“**ดัชนีชี้วัด : เครื่องมือของการติดตามประเมินผล,”วารสารเศรษฐกิจ และสังคม**, (2542), หน้า 5.

[7]นายนภดล สุวรรณสุนทร, การบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http//www.siace.ac.th/index.php?option=com_conten&view=article&id=129 : (20 ก.ย.2555).

ธรรมโชติ[8]ได้กล่าวถึงเรื่องการบริหารโดยอาศัยหลักธรรมว่า การบริหารบ้านเมืองไทยได้ยึดเอาหลักธรรมเชิงพุทธมาบริหาร ไม่ว่าทางตรงและทางอ้อม ได้ใช้หลักธรรมต่างๆ มาบริหาร แม้กระทั่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของชาวไทยปัจจุบัน พระองค์ก็ทรงใช้หลักธรรมในการบริหารบ้านเมืองให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขตลอดมา ที่รู้จักกันดีว่า เป็นการปกครองโดยธรรม ต่อมาอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก ประกอบกับความเจริญทางด้านวัตถุมีมากขึ้น หลักธรรมในทางพุทธศาสนามีการนำมาใช้ในทางสังคมน้อยลง

หลักพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นหลักที่มีมาแต่ดั้งเดิม ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตต่อการบริหารงานในด้านต่างๆ ถึงแม้ว่าองค์ความรู้ที่หลายอย่างได้มาจากทางตะวันตกจะได้รับความนิยมและสนใจมากกว่า และมีการต่อยอดองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีแนวคิดใหม่ๆ เกิดขึ้น ด้านการบริหารเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศประสบความสำเร็จอย่างสูงและยั่งยืน ส่วนองค์ความรู้เรื่องการบริหารโดยหลักธรรมเชิงพุทธนั้น ส่วนมากถูกนำเสนอในเชิงหลักการด้านการจัดการเกี่ยวกับคน เช่นผู้บริหารกับทศพิธราชธรรมและพรหมวิหารธรรม สำหรับด้านการวางแผนงานนั้น พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ในสัปปุริสธรรม ธรรมของคนดี ที่เน้นการมีวุฒิทางอารมณ์ เป็นต้น

สภาพปจจุบันและปญหาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา4 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแหงชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เกิดขึ้นภายใตรัฐธรรมนูญแหงราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540[9] กำหนดใหมีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12ป บังคับ 9 ป สำหรับเด็กไทยทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปที่ 7 จนถึงอายุยางเขาสูปที่ 16 อยางทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไมตองเสียคาใชจายมีผลบังคับใชตั้งแต ปการศึกษา 2546 โดยรัฐคำนึงวา “การศึกษาเปนเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษยเปนพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาและเปนเครื่องชี้นำสังคม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแหงชาติ ฉบับที่ 8 (พุทธศักราช 2540) ไดระบุไวชัดเจนวา คนเปนศูนยกลางเปนทรัพยากรมนุษยที่สมบูรณ ทั้งดานรางกาย จิตใจ ความรู สติปญญา คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู รวมกับผูอื่นได อยางมีความสุข” ตลอดถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ดำเนินการตามพระบัญญัติการศึกษา แหงชาติพุทธศักราช 2542 แกไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 สงเสริมใหผูเรียนไดพัฒนาตามศักยภาพ เนนใหผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขบนพื้นฐานของความเปนไทยและปลูกฝงคุณลักษณะที่พึงประสงค คือ มีคุณธรรม จริยธรรมคานิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิตใหกับผูเรียนและยัง “จัดการศึกษาอบรมที่ผดุงสังคมไวได้คือการจัดการศึกษาที่มีจริยศึกษา

---

[8]พระครูวิจิตรธรรมโชติ, **พุทธธรรมกับการบริหาร**, [Online], Available : http://www.se-ed.net/sasana/web/lecture/budadmin. [2558, 19 มีนาคม], หน้า 1.

[9]กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแหงชาติ พุทธศักราช 2542 แกไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545**, (กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, 2546), หน้า 8.

เป็นแกนหลักที่สำคัญ โดยผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี สังคมใดหากเต็มไปด วยคนไร้ศีลธรรม สังคมนั้น ยางเข้าสู่กลียุค

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญในจังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 8 โรง ได้แก่ 1) โรงเรียนวัดหนองปลิงวิทยา 2) โรงเรียนคีรีวงศ์วิทยา 3) โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษาวัดโพธาราม 4) โรงเรียนวัดไทรเหนือวิทยา 5) โรงเรียนวาปีรัตนารามวิทยา 6) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดส้มเสี้ยว 7) โรงเรียนวัดท่าพระเจริญพรต และ 8) โรงเรียนศรีนภเขตวิทยามีปัญหาเรื่องการดำเนินการเพราะงบประมาณไม่เพียงพอต่อการจ้างครู ต้องหางบมาเสริม เป็นรายเดือน บางแห่งต้องพึ่งความเป็นผู้นำของผู้บริหารที่เป็นพระสงฆ์ จึงมีงบประมาณมาดำเนินการต่อไปได้ สภาพการบริหารงานในเชิงวิชาการของโรงเรียนยังไม่เอื้อต่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหาร การบรรจุแต่งตั้งครู การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา รวมไปถึงการวางแผนการบริหารจัดการ ยังไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการได้จำนวนนักเรียนที่ไม่มีความแน่นอน มีการย้ายเข้า ย้ายออกตลอดเวลา จึงเป็นปัญหาทางการบริหารงานและมีผลสะท้อนถึงการที่จะมุ่งพัฒนาและกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาได้

โรงเรียนพระปริยัติธรรม ที่สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินั้น มีปัญหาเรื่องผู้เรียนมีฐานะยากจน ขาดความสนใจในการเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยที่ครูขาดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนโดยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภาคเหนือตอนบน ทั้งการจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานยุคโลกาภิวัตน์ คุณภาพทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนถึงได้มีการแข่งขันระหว่างโรงเรียนของรัฐบาล เอกชนและโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การจัดการศึกษาต้องพยายามสร้างจุดเด่นให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคม สภาพการจัดการศึกษาที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การบริหารบัญชีโรงเรียนสามารถบูรณาการในการใช้จ่ายเงินอุดหนุนได้อย่างอิสระ การส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ การดำเนินงานธุรการ การจัดระบบการบริหาร โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ร้อยละ 65.6 ปัญหาในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นปัญหาสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดสรรงบประมาณในการปกครองและพัฒนาผู้เรียน การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้เพื่อ

การศึกษา ไม่มีกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติ บุคลากรที่เป็นพระภิกษุขาดความคล่องตัวในการเข้าถึงชุมชน จึงทำได้น้อย นักเรียนมีความหลากหลายชาติพันธุ์ ทำให้เกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรม การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่ง และพบจุดแข็งของโรงเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษา เช่น กระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักการไตรสิกขา การเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการพัฒนาการเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น การประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การจัดกระบวนการเรียนการสอนควบคู่กันกับวิทยาลัยสารพัดช่าง ในส่วนจุดอ่อนของโรงเรียนที่เป็นปัญหาในการจัดการศึกษา เช่น ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไม่ตรงประเด็นไม่ต่อเนื่อง การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขาดความแน่นอน ขาดกระบวนทัศน์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน คุณสมบัติ คุณภาพ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินงานในการจัดการศึกษาแต่ละเรื่อง จำเป็นต้องใช้รูปแบบหรือวิธีการที่แตกต่างกันซึ่งงานหลักของสถานศึกษา คือ การดำเนินงานให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลดี ตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จำต้องศึกษาการจัดการศึกษาเพื่อหาแนวทางปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทที่มีการวิวัฒนาการอย่างไม่หยุดยั้ง และให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนตามที่สังคม ประเทศชาติต้องการอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาต่อไป[10]

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา พอสรุปได้ว่า การบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมนั้น ประสบปัญหาในการดำเนินงานหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป เป็นต้น ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม และบุคลากรในโรงเรียน จะต้องให้ความร่วมมือกันทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จะต้องเป็นผู้มีความรู้และเข้าใจ กระบวนการบริหารงาน รวมถึงต้องมีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักการนำหลักพุทธธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักพุทธธรรมที่เหมาะแก่การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ว่าเป็นทางออกที่เน้นการบริหาร โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันเป็นแบบพุทธวิธีบริหารงานของพระพุทธเจ้า

---

[10]บพิตร วิทยาวิโรจน์, ความพร้อมในการประกันคุณการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เชียงใหม่, เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระ **ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555), หน้า 2.

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

3.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 123 ชุด และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบรายคู่โดยการทดสอบสมมติฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structuredInterview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และสรุปข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยจำแนกตาม ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

4.สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 123 คน วิเคราะห์ข้อมูลสถานะภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชากรตัวอย่าง เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร จำแนก เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน และข้อเสนอแนะแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านแล้วพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7

ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในการแนะแนวการศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารจัดทำหลักฐานการเบิกจ่ายเงินเพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นปัจจุบันและตรวจสอบได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารจัดทำแผนและเสนอของบประมาณถูกต้องตามขั้นตอน

ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารจัดทำแผนการบริหารบุคลากรไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักอธิปไตย 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารจัดทำแผนการบริหารงานทั่วไปไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารกำกับติดตาม วัดผล ประเมินผล การบริหารงานทั่วไป

4.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในทำงาน แสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานดังต่อไปนี้

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน มีรายละเอียดดังนี้

การประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เพศชาย มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ส่วนเพศหญิงมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับต่ำสุด พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

การประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก บุคลากรที่มีอายุระหว่าง 30-40 ปีมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และบุคลากรที่มีอายุระหว่าง 40 ปีขึ้นไปมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

การประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ปริญญาโท มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และบุคลากรที่มีระดับการศึกษา ปริญญาเอก มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากมากที่สุด พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

การประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหาร มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วน ครู มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

การประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5 - 10 ปี มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัด

นครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11 - 15 ปี มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 16 ปีขึ้นไป มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

5.อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยจะอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

5.1 ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธเชิงธรรมของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรอย่างแท้จริงด้วยความเสมอภาค ร่วมกันในการวางแผนงานวิชาการด้วยความเอาใจใส่ โดยร่วมกันคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย **ของจิราภรณ์ เรือนไทย** ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรม 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอพยุหะคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในการแนะแนวการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในการแนะแนวการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545** ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ มีการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษาชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ ประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน และส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอก

โรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น[11] ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดนโยบายด้านงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระคำนวน บุตรมิตร** ได้นำเสนอรายงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามแนวโรงเรียนเป็นฐานในจังหวัดกระบี่ ตรัง และนครศรีธรรมราช” พบว่า การบริหารวิชาการ ครูและคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนงานมาก และการมีส่วนร่วมของคณะครูในการวางแผนงานวิชาการ[12]

ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารจัดทำหลักฐานการเบิกจ่ายเงินเพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นปัจจุบันและตรวจสอบได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารจัดทำแผนและเสนอของบประมาณถูกต้องตามขั้นตอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารวางแผนการบริหารงานงบประมาณไว้อย่างเป็นระบบ ถูกต้องเป็นขั้นตอนจัดทำหลักฐานการเบิกจ่ายเงินเพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นปัจจุบันสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จิราภรณ์ เรือนไทย** ได้ศึกษา เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอพยุหะคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1) พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษา และการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอพยุหะคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 มี 4 ด้าน ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารงานงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร 4 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4

ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารจัดทำแผนการบริหารบุคลากรไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้จัดทำแผนการบริหารงานบุคคลไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และ

---

[11]พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.

[12]พระคำนวน บุตรมิตร,“การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามแนวโรงเรียนเป็นฐานในจังหวัดกระบี่ ตรังและนครศรีธรรมราช”, **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**,(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ,2549), บทคัดย่อ.

วางแผนยอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งฝ่ายต่างๆ ไว้อย่างเหมาะสม และได้สร้างขวัญและกำลังเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาทวี พุทฺธวโร (หาญสุโพธิ์)** ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ประชากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกซึ่งประกอบด้วยด้านศีล สมาธิ และด้านปัญญาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= 3.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมากทุก

ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักอธิปไตย 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารจัดทำแผนการบริหารงานทั่วไปไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารกำกับติดตาม วัดผล ประเมินผล การบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารจัดทำแผนการบริหารงานทั่วไปไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง วางแผนดำเนินงานธุรการอย่างเป็นระบบ พัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาและมีข้อมูลเป็นปัจจุบัน และส่งเสริม ประสานงานกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระคำนวน บุตรมิตร** ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามแนวโรงเรียนเป็นฐานในจังหวัดกระบี่ ตรัง และนครศรีธรรมราช” พบว่าการบริหารตามแนวโรงเรียนเป็นฐานในภาพรวมมีการปฏิบัติน้อย 1) ด้านการกระจายอำนาจคณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการ 2) ด้านหน้าที่คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ให้การสนับสนุนกิจการของโรงเรียนน้อย 3) ด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ปัญหาของโรงเรียนน้อย 4) ด้านการบริหารวิชาการครูและคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนงานมาก 5) ด้านการบริหารงบประมาณผู้บริหารมีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างตามความต้องการของโรงเรียน 6) ด้านการบริหารงานบุคคลมอบหมายงานให้ครูปฏิบัติตามความรูความสามารถ 7) ด้านการบริหารทั่วไป จัดสถานที่ให้สะอาดร่มรื่นและสงบ

5.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของผู้บริหารในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐานการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการทดสอบ

สมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ การจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน ตามสมมติฐานดังนี้

1. เพศ บุคลากรเพศชาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาทวี พุทฺธวโร (หาญสุโพธิ์)** ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว พบว่าประชากรที่มีสถานภาพเพศที่ต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

2 อายุ บุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มากกว่าบุคลากรที่มีอายุระหว่าง 30 - 40 ปีและสูงกว่า 41 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดจำนง ทนฺตจิตฺโต (ต้อนโสกรี)** ได้นำเสนอรายงานวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารวิชาการด้านการเรียนการสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่าบุคลากรที่มีอายุต่างกันพบว่ามีความเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ระดับการศึกษา บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ปริญญาเอก มีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มากกว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี และบุคลากรที่มีระดับการศึกษา ปริญญาโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดจำนง ทนฺตจิตฺโต (ต้อนโสกรี)** ได้นำเสนอรายงานวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารวิชาการด้านการเรียนการสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่ต่างกัน

4. ตำแหน่ง บุคลากรที่เป็นผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มากกว่าครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ :ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **หุมเพ็ง พันธะจันทร์สุข** ได้นำเสนอรายงานวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมต่างกัน

5. ประสบการณ์ในการทำงาน บุคลากรที่มีระดับประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11 - 15 ปี มีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มากกว่าบุคลากรที่มีระดับประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง ต่ำกว่า 5 ปี บุคลากรที่มีระดับประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5 - 10 ปี และบุคลากรที่มีระดับประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 16 ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาถาวร กัลยาณเมธี (บุญสอน)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมต่างกัน

6.ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยได้ข้อสรุปและการเสนอแนะไว้ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อสร้างแนวทางใน การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

1) ควรมีวางแผนการบริหารงานอย่างเป็นระบบ และมีแผนการพัฒนาฝ่ายวิชาการที่สามารถใช้ได้จริง

2) ผู้บริหารควรจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การวัดผลและประเมินผล

3) ควรให้ความสำคัญและผลักดันการบริหารงานวิชาการโดยการใช้แนวคิดหลักการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4) ควรให้เชื่อมโยงกับส่วนงานหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งภายในและภายนอกเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆ

5) ให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในด้านการบริหารงานวิชาการ เป็นต้น เพื่อเป็นแบบแห่งการเรียนรู้

6) ด้านบริหารงานงบประมาณ ควรมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ควรจัดสรรงบประมาณได้ตรงกับแผนงบประมาณประจำปี และบริหารงบประมาณด้วยความโปร่งใส ควรมีความเด่นชัดในหลักฐานการใช้จ่ายงบประมาณ

7) ด้านบริหารงานบุคคล ควรวางแผนการจัดอัตตากำลังที่ชัดเจน และมีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรทางการศึกษา

8) ด้านบริหารงานทั่วไป ควรสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนรอบๆ สถานศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นๆ ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน และการจัดทำแผนปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ผู้บริหารควรประสานงานกับผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าและทำการประนีประนอมในปัญหานั้นๆ

2) ผู้บริหารควรให้แต่ละฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดขเพิ่มความละเอียดรอบคอบในการแก้ไขปัญหา

3) ผู้บริหารควรมีการตัดสินใจอย่างเร่งด่วนในการบริหารจัดการคุณภาพงานที่อาจส่งผลต่อการประสานงานกับผู้อื่น การมีข้อท้วงติงและก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาภายหลังในการปฏิบัติงาน

4) ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตนตามหลักพุทธธรรม ปลูกจิตสำนึกให้รักการทำงานและรักงานมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน

5) ผู้บริหารควรใช้ยุทธวิธีในการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความสามารถตามศักยภาพอย่างเต็มที่

6) ผู้บริหารควรคัดเลือกผู้ใต้บังคับบัญชา คัดกรองบุคคลให้เหมาะสมกับงานและการเปิดโอกาสในการทำงาน

7) ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักกระจายอำนาจ แบ่งงาน กระจายทรัพยากร ให้โอกาสคนทำงาน มีส่วนร่วม ส่วนคิด เลือกบุคลากรที่มีความสามารถเหมาะสมกับงานนั้นๆ เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมทั้งหาแนวร่วมหรือผู้ร่วมงานตลอดจนปัจจัยที่เกื้อหนุน ธรรมชาติ จังหวะและเวลาที่เหมาะสมและพอดี

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของผู้บริหารในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้มีข้อคิดสำหรับผู้วิจัยที่จะดำเนินการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1) ควรทำการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร โดยเพิ่มกลุ่มประชากรที่กว้างและหลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา

2) ควรศึกษาการนำแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ มาประยุกต์สำหรับวิจัยเรื่องการบริหารงานประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานบริหารทั่วไปในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3) ควรเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกครู และ นักเรียนเพื่อให้มีความคิดเห็นที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4

4) ใช้หลักธรรมอื่นที่สอดคล้องกับหลักการบริหารซึ่งมีอีกหลายหลักธรรม ซึ่งอาจทำให้ได้ผลวิจัยที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

จิราภรณ์ เรือนไทย. “การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรม 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอพยุหะคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 12” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558.

ชเนศ นาคะวิทย์ อ้างในพระบัณฑิต ศรีชัย. “**แนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6**”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

บพิตร วิทยาวิโรจน์. ความพร้อมในการประกันคุณการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เชียงใหม่. เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระ **ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.

พระครูสังฆรักษ์ชิษณุพงศ์ สนฺติมคฺโค (กฤดากร). “การบริหารการศึกษาด้านการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร”.**วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.

พระคำนวน บุตรมิตร.“การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามแนวโรงเรียนเป็นฐานในจังหวัดกระบี่ ตรังและนครศรีธรรมราช”.**ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .2549.

พระชาญ ฐานธมฺโม (เผือกพิน). “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์”. **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิชาการบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

พระมหาทวี พุทฺธวโร (หาญสุโพธิ์). “การบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก**”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

พระมหาธานินทร์ อาทิตวโร. “การพัฒนาสังขารเพื่อการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

พระมหาธีรสุข ธมฺมสาโร (อุปไชย. “การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : กรณีศึกษาสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.

พระมหาเมธา อภินนฺโท (ดวงคุณ. “ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักเรียนวัดโสธรวราราม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา”.**วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิชาการบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.

พระมหาศิริสิทธิ์ วรโงน. “การจัดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 5 เขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 4**”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.2550.